BESLUT
Datum
2007-04-04

Beteckning
511-17658-2003

Delg. kvitto

Enligt sändlista

Förordnande om naturreservat för Vithattsmyrarna, Skellefteå kommun

(3 bilagor)

Uppgifter om reservatet

Namn	Vithattsmyrarna
Nummer	2402178
Reg-DOS id	2012978
Natura 2000	-
Kommun	Skellefteå
Län	Västerbotten
Lägesbeskrivning	Ca 22 km VNV Jörn, ekokarta 23J 7f och 23J 7g mittkoordinat: 1681043, 7236568
Naturgeografisk region	32c, norra Norrlands barrskogsområden och bergkullslätter
Gräns	Se bifogad karta
Markägare	Staten genom naturvårdsfonden
Fastigheter	Fastighetsbildning pågår
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västerbottens län
Totalareal	661,2 ha
Skyddad produktiv skog	152,7 ha

Beskrivning av reservatet

Vithattsmyrarna ligger ca 22 km VNV om Jörn i Skellefteå kommun. Området som är mycket flackt ligger cirka 320 m ö h. Reservatet upptas till största delen av de vidsträckta och mångformiga myrarna Stormyran, Hästhöänget och Jämmerdalen. Tillsammans utgör myrarna ett storslaget och mångformigt myrkomplex i ett mosaikartat dödisområde med riklig förekomst av fastmarksholmar. Stormyrbäcken har sitt källflöde i myrområdets blöta flarkgölar och avvattnar området åt öster. Ett flertal mindre myrtjärnar med permanent vattenspegel finns inom området, av vilka Hästhöängestjärnarna i öster och Stormyrtjärnen i områdets centrala del utgör de största.

Berggrunden utgörs av tidigorogena intrusivbergarter av tonalitisk till granodioritisk sammansättning. Alldeles nordväst om reservatsgränsen börjar ett större område med sura till intermediära vulkaniska bergarter tillhörande Skelleftegruppen, vilka delvis är omvandlade. Ett litet stycke mer mot väster utanför reservatet uppträder ett nordgående stråk med tidigorogena basiska vulkaniska bergarter. Vithatten, som liksom några andra berg runt Glommersträsk har en ovanlig dubbeltopp, består av sådan berggrund. Från södra gränsen på reservatet löper en stor isälvsränna

Postadress 901 86 UMEÅ | Gatuadress Storgatan 71 B | Telefon Växel 090 - 10 70 00, Direkttel 090 - 10 73 71 | Telefax Centralt 090 - 10 71 00, Direktfax 090 - 10 73 41 | Giro Postgiro 3 51 94 - 0, Bankgiro 5050 - 8720
E-post andreas.garpebring@ac.lst.se

söderut. Den har bildats av smältvatten från den avsmältande inlandsisen, som eroderat i underlaget. En grusås sträcker sig i form av flera myrholmar genom västra delen av området. Inom reservatet finns leriga sediment medan kantzoner och omgivning helt domineras av morän.

Myrarna i reservatet har en mycket mångfacetterad hydrotopografisk struktur med många välutbildade myrelement. De vanligaste myrtyperna är strängblandmyr och strängflarkkärr, de senare med välutvecklade flarkgölar. Vidare förekommer topogena kärr, bäckmader, sumpskogar och några tjärnar. Området är ovanligt mångformigt vad det gäller blöthet, näringsförhållanden, gölar, dråg och bäcksystem. De vidsträckta strängflarkkärren utgör myrens mest utmärkande drag. Stora lösbottenflarkar dominerar strängflarkkärren i väster och öster. I lösbottnarna förekommer bl.a. dystarr, vattenklöver och kallgräs. På strängarna dominerar vanligen tuvsäv eller trådstarr. De stora flarkkärrens strängar är ofta låga men väl avsatta. Vegetationen på de stora strängflarkkärren är mestadels fattig med ca 0,8 m höga, tallbevuxna ristuvesträngar. De största flarkgölarna är upp till 4 ha stora, i dem finns en mosaik av mjukmatteöar, slingrande gungfly och vegetationsfria vattenspeglar. Centrala Stormyran har huvudsakligen intermediär vegetation och uppvisar en mycket vacker, storskalig struktur med öppna, diffust strängade och tydligt sluttande kärr som strålar solfjäderformat ner mot Stormyrbäcken i söder. I myrens bottenskikt förekommer mer krävande mossarter så som trubb- och knoppvitmossa, trekantig svanmossa och myruddmossa. Fältskiktet domineras av trådstarr och flaskstarr, med inslag av örter som slåtterblomma och kärrdunört. Intill Stormyrbäcken, i det område som kallas Jämmerdalen, uppträder en välutbildad ö-blandmyr av rikkärrstyp med regelbundet utspridda runda, trädbevuxna mosseöar. I rikkärrets bottenskikt dominerar mossarter som gyllenmossa, guldspärrmossa och mässingsmossa. I utkanten av rikkärrsområdet finns en riklig förekomst av den sällsynta myrbräckan.

Fågellivet på myren är mycket rikt och uppvisar en ovanligt hög täthet av vadare och andfåglar. Under den tidiga våren är stora delar av Stormyran täckta med grunt vatten. Ett betydande antal änder och vadare nyttjar under denna tid området som rastlokal. Detta gäller även under högvattenperioden på hösten. Nio andfågelarter och hela 14 vadararter har påträffats häckande inom reservatsområdet. Särskilt anmärkningsvärt är förekomsten av normalt mer västliga arter, som dvärgbeckasin, myrsnäppa och smalnäbbad simsnäppa. Dessutom föreligger troliga häckningsfynd av både sångsvan och sädgås från Stormyran. Den stora tillgången på häckande och rastande våtmarksfåglar leder även till att området hyser en synnerligen god stam av rovfåglar och ugglor. Åtminstone 11 rovfågelsarter och 5 ugglearter uppträder någorlunda regelbundet inom reservatsområdet.

Skogen inom området utgörs huvudsakligen av tallskogar och talldominerade barrblandskogar. I områdets norra kant finns även områden med tallsumpskog. I reservatets sydöstra del är skogarna till största delen grandominerade, ofta med stort inslag av glasbjörk. Merparten av reservatets skogar är tydligt påverkade av modernt skogsbruk, men områden med äldre naturskogsartade skogar förekommer på flera av myrholmar i områdets centrala del samt utspritt som mindre öar här och var i kantzonen mot myren. I områdets nordvästra hörn finns ett mindre område med mycket gammal tallsumpskog. Centralt i den norra delen av reservatet finns en åsrygg med skiktad gammal tallnaturskog med inslag av riktigt gamla tallöverståndare.

Följande noteringar av ovanliga och intressanta arter har gjorts i området (hotkategori anges inom parentes): rosenticka (NT), rynkskinn (NT), sumpåkerskivling (NT), violmussling (NT), guldspärrmossa, gyllenmossa, myruddmossa, mässingsmossa, trekantig svanmossa, myrbräcka (VU), blå kärrhök (VU), brushane (VU), dalripa, dvärgbeckasin, duvhök, fiskgjuse, göktyta (NT), hökuggla, jorduggla (NT), järpe, lavskrika (NT), lärkfalk, myrsnäppa, orre, salskrake (NT), sidensvans, slaguggla, smalnäbbad simsnäppa, småspov, stenfalk, storspov (NT), stjärtand (NT), svartsnäppa, sångsvan, sädgås (NT), tjäder, tornfalk, trana, tretåig hackspett (VU), törnskata (NT), varfågel, videsparv, Rovfågelsarter som bivråk (EN), fjällvråk (NT) och kungsörn (NT) häckar i omgivningen och födosöker regelbundet inom reservatet. Fram till mitten av 60-talet påträffades även berguv (NT) och pilgrimsfalk (VU) regelbundet inom området. Lappmes (NT) och tallbit (VU) påträffas ofta i området under icke häckningstid och bergand (VU), svärta (NT) och årta (VU) utnyttjar området som rastlokal. Både brunbjörn (NT) och utter (VU) har vid upprepade tillfällen påträffats inom reservatet.

Kulturhistoriska värden

I stort sett hela de öppna myrytorna inom reservatet har nyttjats för slåtter av Rörträsk och Missenträsk byar under en lång tidsperiod, åtminstone från slutet av 1700-talet fram till mitten av 1900-talet. Ett stort antal glesa, knuttimmrade myrlador finns inom reservatet, varav flertalet är i mycket dåligt bevarandeskick. Många av dem har helt rasat ihop och börjat sjunka ner i myrmarken. Förutom ladorna finns även slåtterspår i form av gamla hässjerester. På många andra myrar i omgivningen har förutsättningarna för slåtter förbättrats genom att man anlagt sildikessystem eller dikat ut myrarna. Vithattsmyrarna verkar dock enbart ha nyttjats för slåtter utifrån sina naturgivna förutsättningar. Namn som Hästhöänget syftar troligen på att området gett bra höskördar, medan namn som Jämmerdalen troligen kommer av att området antingen gav dåliga skördar eller att det var ett osedvanligt tungarbetat myrområde. I de delar av reservatets skogar som undgått moderna avverkningsmetoder finns spår av äldre tiders skogsbruk i form av gamla stämplingsbläckor, lumpade stockdelar och stubbar med spår av manuella avverkningsmetoder. Rester från en gammal kolnings-

anläggningar finns söder om Hästhöängestjärnarna. Enligt uppgift från ortsbor i Missenträsk ska det även finnas rester av en gammal tjärdal söder om Stormyrbäcken. Ytterligare spår av kolbottnar, tjärdalar samt spår av gamla bosättningar i form av samiska härdar finns i närområdet precis utanför reservatet. Härdarna visar på att området nyttjats som renbetesland under lång tid.

Litteraturhistoria
Författaren Sara Lidman (1923 - 2004) är född och uppvuxen i byn Missenträsk, omedelbart norr om Vithattsmyrarna. Merparten av hennes böcker utspelar sig under 1800- och tidigt 1900-tal i hennes hembygds marker. Ortsnamnen i hennes böcker har ofta ändrats, exempelvis kallas berget Vithatten för Vättberget, Vithattsmyrarna kallas Vättbergsmyran och byn Missenträsk kallas Ecksträsk. För den som är välbevandrad i områdets geografi är det dock lätt att uttyda vilka av verklighetens topografiska element som tjänat som inspiration för den litterära naturmiljön. Av särskilt intresse för kunskapen om det historiska nyttjandet av områdets våtmarker är de bägge romarena Hjortronlandet (1955) och Regnspiran (1958) vilka bägge innehåller detaljerade beskrivningar av dåtidens livsviktiga myrslåtter. I romanen Regnspiran spelar Vättberget och Vättbergsmyran en central roll i handlingen. Även i Sara Lidmans största litterära verk, det magnifika Järnbane-eposet (1977 - 1999) utspelar sig stora delar av handlingen i det litterära Missenträsk och dess omgivning. Vid sidan om Lidmans rent skönlitterära verk finns även bröderna Göran & Hans Marklunds bok Vithatten - berget på myren (1994) - ett verk om människor, natur och kulturhistoria i omgivningarna kring berget Vithatten.

Friluftsliv
Reservatsmrådet nyttjas idag i rätt begränsad omfattning för rörligt friluftsliv. Området är dock välkänt bland både ornitologer och botanister i och utanför länet, och därför attraktivt för dessa grupper och den naturintresserade allmänheten i övrigt. I Vithattstorpet, som ligger strax väster om reservatet bedrivs konferens- och ekoturism-verksamhet. Berget Vithatten, som även det ligger helt utanför reservatet, är ett populärt utflyktsmål bland boende i omgivningen. En skoterled tangerar reservatets västra gräns men fungerar huvudsakligen som transportsträcka till andra utflyktsmål.

Ärendets beredning
Vithattsmyrarnas höga naturvärden blev kända i samband med att ett antal myrar i Norsjö och Skellefteå kommun inventerades under 1982 för att få bättre underlag till ett antal ansökningar om torvtäktstillstånd. I samband med att den rikstäckande våtmarksinventeringen genomfördes i länet under 1980-1990-talet tilldelades området högsta skyddsklass och upptogs som en av 31 objekt i länsstyrelsens myrskyddsplan. Vid Skogsvårdsstyrelsens

nyckelbiotopsinventeringen avgränsades två områden som nyckelbiotoper inom Vithattsmyrarna. Länsstyrelsen har under beredningen av ärendet besökt området vid flera tillfällen för att samla in underlag om områdets naturvärden.

Naturvårdsverket tillstyrkte under hösten 2003 att länsstyrelsen kunde påbörja förhandlingar med berörda markägare med syfte att bilda naturreservat av området. Efter förhandlingar med de tidigare markägarna har marken förvärvats av staten.

Reservatsförslaget har sänts på remiss till berörda sakägare och myndigheter. Samtliga instanser tillstyrker länsstyrelsens reservatsförslag, SGU dock med tillägget att prospekteringsverksamhet bör tillåtas inom reservatet. Länsstyrelsen har beaktat remissinstansernas synpunkter i beslutet.

Syftet med reservatet

Det primära syftet med säkerställande och skötsel av reservatet är att bevara ett ostört, mångformigt och representativt myrområde med intilliggande skogsmarker och dess naturliga flora och fauna i ett gynnsamt tillstånd. Naturliga processer ska tillåtas fortgå ostört inom reservatet. Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet och besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska naturmiljöer och arter. Utöver friluftsliv, ska reservatet även kunna utnyttjas för naturstudier, undervisning samt forskning.

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att det område som redovisas på bifogad karta, bilaga 1, ska vara naturreservat.

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd fastställer länsstyrelsen bifogad skötselplan, bilaga 2.

Motiv för beslutet

Vithattsmyrarna ingår i Myrskyddsplanen för Sverige som ett av länets mest skyddsvärda myrområden. Området har mycket höga naturvärden knutna till de stora och mångformiga kärrtyperna, med förekomster av en rad krävande växt- och djurarter. Vid sidan om de höga våtmarksvärdena finns även mindre områden med skyddsvärd naturskog inom reservatsområdet.

Länsstyrelsen bedömer att olika typer av exploatering av områdets våtmarker, skogsbruk och andra arbetsföretag eller anläggningar ej går att förena med bevarande av områdets värden. Området är viktigt för bevarande av den biologiska mångfalden. Därför är detta, enligt länsstyrelsens

uppfattning, ett område som i enlighet med miljöbalkens 1 kap 1 § bör skyddas i form av naturreservat enligt 7 kap 4 §.

Länsstyrelsen bedömer att de positiva effekterna för bevarandet av den biologiska mångfalden och för allmänheten är stora och överväger de negativa effekterna som orsakas av inskränkningarna i markanvändning. Vid avvägning enligt 7 kap 25 § ha länsstyrelsen funnit att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet ska uppnås.

Reservatsföreskrifter

Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet (7 kap 5 § miljöbalken)

Utöver vad som gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. Uppföra byggnad eller annan anläggning,

2. anlägga väg, mark- eller luftledning,

3. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar marktopografi, yt- eller dräneringsförhållanden som att gräva, plöja, spränga, borra, schakta, dika, dikesrensa, dämma, utfylla, tippa, dumpa eller anordna upplag,

4. fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, upparbeta vindfällen, ta frö eller vidta någon skogsvårdsåtgärd, undantaget underhåll av befintlig kraftledningsgata genom reservatet,

5. sprida gifter, vådliga ämnen, bekämpningsmedel, kalk eller växtnäringsmedel på land eller i vatten,

6. framföra motordrivet fordon, undantag medges för uttransport av fälld älg, samt för snöskoter vintertid på snötäckt, väl tjälad mark,

7. plantera in för trakten främmande djur- eller växtart,

8. skada eller bortföra kulturhistorisk lämning såsom slåtterlada, hässjerester, kolbottnar och tjärdalar.

Ovanstående föreskrifter enligt 7 kap 5 § ska inte utgöra hinder för åtgärder som behövs för att nå syftet med reservatet enligt skötselplanen.

Föreskrifter om förpliktelse för fastighetsägare och/eller annan sakägare att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet.

1. Utmärkning av reservatet,

2. uppsättning av informationstavla,

3. skötselåtgärder enligt skötselplan,

4. undersökning av mark, vegetation och djurliv.

Föreskrifter om rätten att färdas och vistas i, samt om ordningen i övrigt, inom reservatet (7 kap 30 § miljöbalken)

Utöver vad som gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon, undantag medges för snöskoter vintertid på snötäckt, väl tjälad mark,

2. störa djurlivet, t ex genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig närmare rovfågelbo, lya eller gryt än 100 m,

3. göra åverkan på mark- eller växtlighet, torrträd och vindfällen inräknade,

4. göra åverkan på, bortföra eller på annat sätt förändra kulturhistorisk lämning såsom slåtterlada, hässjerester, kolbottnar och tjärdalar,

5. plocka eller insamla växter eller växtdelar, lavar, mossor och svampar med undantag för bär och matsvamp,

6. fånga eller insamla insekter och andra djur,

7. uppsätta tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift och därmed jämförbar anordning.

Upplysningar
Länsstyrelsen vill erinra om att utöver reservatsföreskrifterna gäller även andra lagar, förordningar, och föreskrifter för området.

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl.

Enligt 29 kap 8 och 9 §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats enligt 7 kap 5 och 30 §§ miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid med meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Efter bildandet av naturreservatet omfattas området inte av bestämmelserna i skogsvårdslagen

Lorentz Andersson

Andreas Garpebring

Bilagor
1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Hur man överklagar

Bilaga 1

Beslutskarta till Vithattsmyrarnas naturreservat

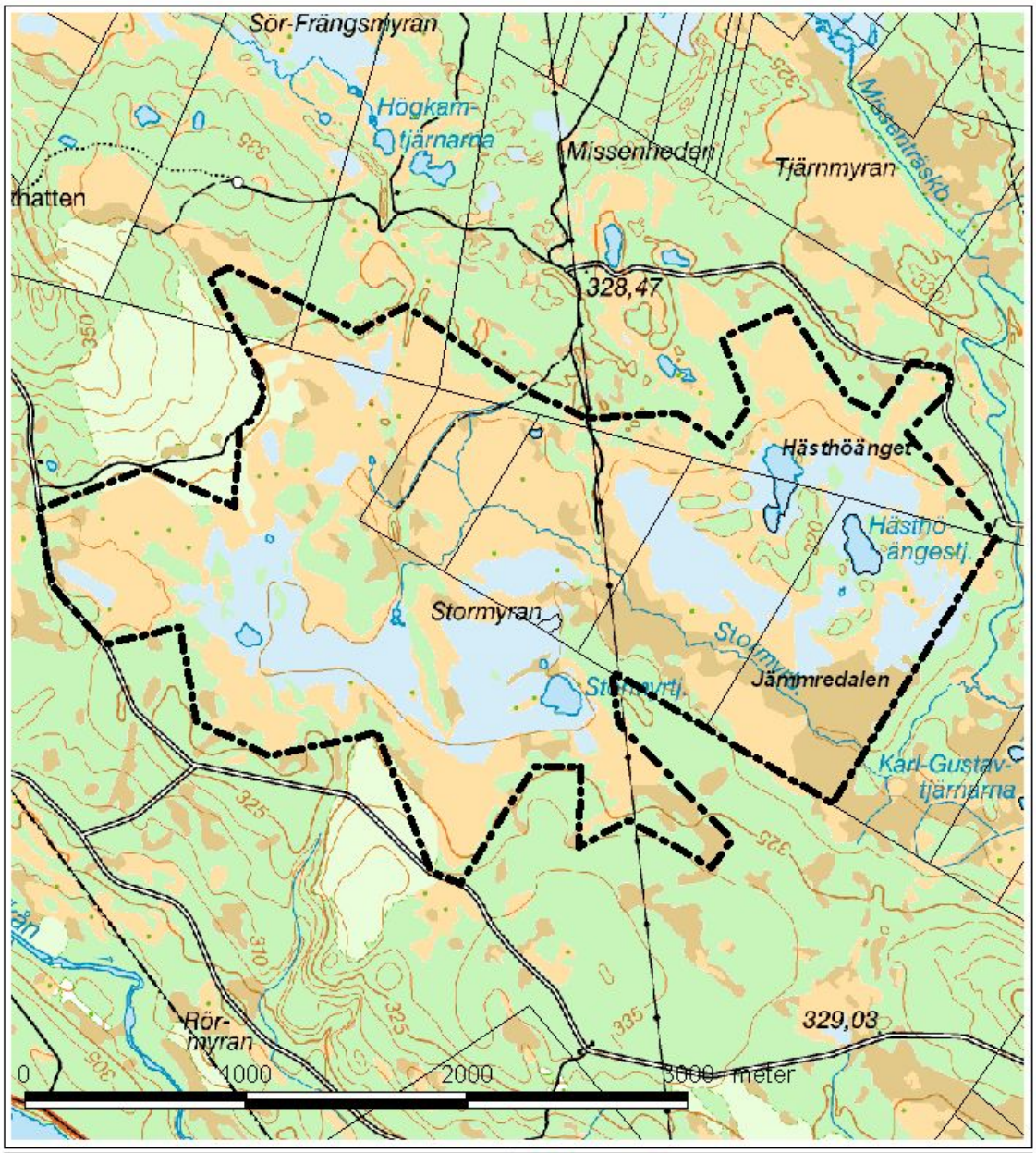

Naturreservat

Vithattsmyrarna

Skellefteå kommun, Västerbottens län

Tillhör Länsstyrelsens beslut 2007-xx-xx
Dnr 511-17658-2003

Reservatsgräns

Ur allmänt kartmaterial från Lantmäteriet.
Medgivande 94.0410

Ekonomisk karta: 23J 7f och 23J 7g

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET VITHATTSMYRARNA I SKELLEFTEÅ KOMMUN

Foto: Andreas Garpebring

Länsstyrelsen i Västerbottens län
Storgatan 71B
901 86 Umeå
Växel: 090-10 70 00

1. Syftet med säkerställande och skötsel

Det primära syftet med säkerställande och skötsel av reservatet är att bevara ett ostört, mångformigt och representativt myrområde med intilliggande skogsmarker och dess naturliga flora och fauna i ett gynnsamt tillstånd. Naturliga processer ska tillåtas fortgå ostört inom reservatet. Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet och besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska naturmiljöer och arter. Utöver friluftsliv, ska reservatet även kunna utnyttjas för naturstudier, undervisning samt forskning.

2. Beskrivning av naturreservatet

Namn	Vithattsmyrarna
Nummer	2402178
Reg-DOS id	2012978
Natura 2000	-
Kommun	Skellefteå
Län	Västerbotten
Lägesbeskrivning	Ca 22 km VNV Jörn, ekokarta 23J 7f och 23J 7g mittkoordinat: 1681043, 7236568
Naturgeografisk region	32c, norra Norrlands barrskogsområden och bergkullslätter
Gräns	Se bifogad karta
Markägare	Staten genom naturvårdsfonden
Fastigheter	Fastighetsbildning pågår
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västerbottens län
Totalareal	661,2 ha
Skyddad produktiv skog	152,7 ha

Naturtypsindelning[1]		**Areal (ha)**
Tallskog	-sumptallskog av ristyp (2.1.1.3)	19,0 ha
	-tallskog av lingonristyp (2.1.1.4)	101,6 ha
Granskog	-granskog av blåbärsris-typ (2.1.2.1)	22,2 ha
Blandskog	-blandskog av ris-grästyp (2.3.1.2)	9,9 ha
Våtmarker	-tallkärr av klotstarrtyp (3.2.1.1)	23,5 ha
	-fattigkärr av tuvullstyp (3.2.3.1)	128,3 ha
	-fattigkärr av tuvsäv-blåtåteltyp (3.2.3.2)	48,2 ha
	-fattigkärr av starrtyp (3.2.4.1)	31,6 ha
	-fattigkärr av flarktyp (3.2.4.2)	56,3 ha
	-tallkärr av intermediär typ (3.3.1.1)	7,1 ha
	-intermediärkärr av tuvsäv-blåtåteltyp (3.3.2.1)	66,4 ha
	-intermediärkärr av starrtyp (3.3.3.1)	22,5 ha
	-intermediärkärr av ört-starrtyp (3.3.3.3)	3,1 ha
	-intermediärkärr av flarktyp (3.3.3.4)	43,5 ha
	-tallkärr av rikkärrstyp (3.4.1.1)	35,2 ha
	-rikkärr av starr-örttyp (3.4.2.1)	21,9 ha
	-rikkärr av starrtyp (3.4.3.1)	11,2 ha
Sötvatten	-sötvattensvegetation av gul näckrostyp (6.2.1.1)	9,7 ha

[1]Naturtypsindelning enligt *Vegetationstyper i Norden, 1994*, se bilaga 1.

Naturtypsindelning[2]		**Areal (ha)**
Skog	-västlig taiga (9010)	39,2 ha
	-övrig skog (9900)	113,5 ha
Våtmarker	-aapamyr (7310)	507,9 ha
	-varav rikkär (7230)	*68,3 ha*
	-varav skogsklädd myr (91D0)	*22,9 ha*
	-varav dystrofa småsvatten och vattenmosaiker (3160)	*9,7 ha*
	-skogsklädd myr (91D0)	0,6 ha

[2]Naturtypsindelning enligt basinventering av skyddad natur, se bilaga 2.

Vithattsmyrarna ligger ca 22 km VNV om Jörn i Skellefteå kommun. Området som är mycket flackt ligger cirka 320 m ö h. Reservatet upptas till största delen av de vidsträckta och mångformiga myrarna Stormyran, Hästhöänget och Jämmerdalen. Tillsammans utgör myrarna ett storslaget och mångformigt myrkomplex i ett mosaikartat dödisområde med riklig förekomst av fastmarksholmar. Stormyrbäcken har sitt källflöde i myrområdets blöta flarkgölar och avvattnar området åt öster. Ett flertal mindre myrtjärnar med permanent vattenspegel finns inom området, av vilka Hästhöängestjärnarna i öster och Stormyrtjärnen i områdets centrala del utgör de största.

Berggrunden utgörs av tidigorogena intrusivbergarter av tonalitisk till granodioritisk sammansättning. Alldeles nordväst om reservatsgränsen börjar ett större område med sura till intermediära vulkaniska bergarter tillhörande Skelleftegruppen, vilka delvis är omvandlade. Ett litet stycke mer mot väster utanför reservatet uppträder ett nordgående stråk med tidigorogena basiska vulkaniska bergarter. Vithatten, som liksom några andra berg runt Glommersträsk har en ovanlig dubbeltopp, består av sådan berggrund. Från södra gränsen på reservatet löper en stor isälvsränna söderut. Den har bildats av smältvatten från den avsmältande inlandsisen, som eroderat i underlaget. En grusås sträcker sig i form av flera myrholmar genom västra delen av området. Inom reservatet finns leriga sediment medan kantzoner och omgivning helt domineras av morän.

Myrarna i reservatet har en mycket mångfacetterad hydrotopografisk struktur med många välutbildade myrelement. De vanligaste myrtyperna är strängblandmyr och strängflarkkärr, de senare med välutvecklade flarkgölar. Vidare förekommer topogena kärr, bäckmader, sumpskogar och några tjärnar. Området är ovanligt mångformigt vad det gäller blöthet, näringsförhållanden, gölar, dråg och bäcksystem. De vidsträckta strängflarkkärren utgör myrens mest utmärkande drag. Stora lösbottenflarkar dominerar strängflarkkärren i väster och öster. I lösbottnarna förekommer bl.a. dystarr, vattenklöver och kallgräs. På strängarna dominerar vanligen tuvsäv eller trådstarr. De stora flarkkärrens strängar är ofta låga men väl avsatta. Vegetationen på de stora strängflarkkärren är mestadels fattig med ca 0,8 m höga, tallbevuxna ristuvesträngar. De största flarkgölarna är upp till 4 ha stora, i dem finns en mosaik av mjukmatteöar, slingrande gungfly och vegetationsfria vattenspeglar. Centrala Stormyran har huvudsakligen intermediär vegetation och uppvisar en mycket vacker, storskalig struktur med öppna, diffust strängade och tydligt sluttande kärr som strålar

solfjäderformat ner mot Stormyrbäcken i söder. I myrens bottenskikt förekommer mer krävande mossarter så som trubb- och knoppvitmossa, trekantig svanmossa och myruddmossa. Fältskiktet domineras av trådstarr och flaskstarr, med inslag av örter som slåtterblomma och kärrdunört. Intill Stormyrbäcken, i det område som kallas Jämmerdalen, uppträder en välutbildad ö-blandmyr av rikkärrstyp med regelbundet utspridda runda, trädbevuxna mosseöar. I rikkärrets bottenskikt dominerar mossarter som gyllenmossa, guldspärrmossa och mässingsmossa. I utkanten av rikkärrsområdet finns en riklig förekomst av den sällsynta myrbräckan.

Fågellivet på myren är mycket rikt och uppvisar en ovanligt hög täthet av vadare och andfåglar. Under den tidiga våren är stora delar av Stormyran täckta med grunt vatten. Ett betydande antal änder och vadare nyttjar under denna tid området som rastlokal. Detta gäller även under högvattenperioden på hösten. Nio andfågelarter och hela 14 vadararter har påträffats häckande inom reservatsområdet. Särskilt anmärkningsvärt är förekomsten av normalt mer västliga arter, som dvärgbeckasin, myrsnäppa och smalnäbbad simsnäppa. Dessutom föreligger troliga häckningsfynd av både sångsvan och sädgås från Stormyran. Den stora tillgången på häckande och rastande våtmarksfåglar leder även till att området hyser en synnerligen god stam av rovfåglar och ugglor. Åtminstone 11 rovfågelsarter och 5 ugglearter uppträder någorlunda regelbundet inom reservatsområdet.

Skogen inom området utgörs huvudsakligen av tallskogar och talldominerade barrblandskogar. I områdets norra kant finns även områden med tallsumpskog. I reservatets sydöstra del är skogarna till största delen grandominerade, ofta med stort inslag av glasbjörk. Merparten av reservatets skogar är tydligt påverkade av modernt skogsbruk, men områden med äldre naturskogsartade skogar förekommer på flera av myrholmar i områdets centrala del samt utspritt som mindre öar här och var i kantzonen mot myren. I områdets nordvästra hörn finns ett mindre område med mycket gammal tallsumpskog. Centralt i den norra delen av reservatet finns en åsrygg med skiktad gammal tallnaturskog med inslag av riktigt gamla tallöverståndare.

Följande noteringar av ovanliga och intressanta arter har gjorts i området (hotkategori anges inom parentes): rosenticka (NT), rynkskinn (NT), sumpåkerskivling (NT), violmussling (NT), guldspärrmossa, gyllenmossa, myruddmossa, mässingsmossa, trekantig svanmossa, myrbräcka (VU), blå kärrhök (VU), brushane (VU), dalripa, dvärgbeckasin, duvhök, fiskgjuse, göktyta (NT), hökuggla, jorduggla (NT), järpe, lavskrika (NT), lärkfalk, myrsnäppa, orre, salskrake (NT), sidensvans, slaguggla, smalnäbbad simsnäppa, småspov, stenfalk, storspov (NT), stjärtand (NT), svartsnäppa, sångsvan, sädgås (NT), tjäder, tornfalk, trana, tretåig hackspett (VU), törnskata (NT), varfågel, videsparv, Rovfågelsarter som bivråk (EN), fjällvråk (NT) och kungsörn (NT) häckar i omgivningen och födosöker regelbundet inom reservatet. Fram till mitten av 60-talet påträffades även berguv (NT) och pilgrimsfalk (VU) regelbundet inom området. Lappmes (NT) och tallbit (VU) påträffas ofta i området under icke häckningstid och bergand (VU), svärta (NT) och årta (VU) utnyttjar området som rastlokal. Både brunbjörn (NT) och utter (VU) har vid upprepade tillfällen påträffats inom reservatet.

Kulturhistoriska värden
I stort sett hela de öppna myrytorna inom reservatet har nyttjats för slåtter av Rörträsk och Missenträsk byar under en lång tidsperiod, åtminstone från slutet av 1700-talet fram till mitten av 1900-talet. Ett stort antal glesa, knuttimmrade myrlador finns inom reservatet, varav flertalet är i mycket dåligt bevarandeskick. Många av dem har helt rasat ihop och börjat sjunka ner i myrmarken. Förutom ladorna finns även slåtterspår i form av gamla hässjerester. På många andra myrar i omgivningen har förutsättningarna för slåtter förbättrats genom att man anlagt sildikessystem eller dikat ut myrarna. Vithattsmyrarna verkar dock enbart ha nyttjats för slåtter utifrån sina naturgivna förutsättningar. Namn som Hästhöänget syftar troligen på att området gett bra höskördar, medan namn som Jämmerdalen troligen kommer av att området antingen gav dåliga skördar eller att det var ett osedvanligt tungarbetat myrområde. I de delar av reservatets skogar som undgått moderna avverkningsmetoder finns spår av äldre tiders skogsbruk i form av gamla stämplingsbläckor, lumpade stockdelar och stubbar med spår av manuella avverkningsmetoder. Rester från en gammal kolningsanläggningar finns söder om Hästhöängestjärnarna. Enligt uppgift från ortsbor i Missenträsk ska det även finnas rester av en gammal tjärdal söder om Stormyrbäcken. Ytterligare spår av kolbottnar, tjärdalar samt spår av gamla bosättningar i form av samiska härdar finns i närområdet precis utanför reservatet. Härdarna visar på att området nyttjats som renbetesland under lång tid.

Litteraturhistoria
Författaren Sara Lidman (1923 - 2004) är född och uppvuxen i byn Missenträsk, omedelbart norr om Vithattsmyrarna. Merparten av hennes böcker utspelar sig under 1800- och tidigt 1900-tal i hennes hembygds marker. Ortsnamnen i hennes böcker har ofta ändrats, exempelvis kallas berget Vithatten för Vättberget, Vithattsmyrarna kallas Vättbergsmyran och byn Missenträsk kallas Ecksträsk. För den som är välbevandrad i områdets geografi är det dock lätt att uttyda vilka av verklighetens topografiska element som tjänat som inspiration för den litterära naturmiljön. Av särskilt intresse för kunskapen om det historiska nyttjandet av områdets våtmarker är de bägge romarena Hjortronlandet (1955) och Regnspiran (1958) vilka bägge innehåller detaljerade beskrivningar av dåtidens livsviktiga myrslåtter. I romanen Regnspiran spelar Vättberget och Vättbergsmyran en central roll i handlingen. Även i Sara Lidmans största litterära verk, det magnifika Järnbane-eposet (1977 - 1999) utspelar sig stora delar av handlingen i det litterära Missenträsk och dess omgivning. Vid sidan om Lidmans rent skönlitterära verk finns även bröderna Göran & Hans Marklunds bok Vithatten - berget på myren (1994) - ett verk om människor, natur och kulturhistoria i omgivningarna kring berget Vithatten.

Friluftsliv
Reservatsmrådet nyttjas idag i rätt begränsad omfattning för rörligt friluftsliv. Området är dock välkänt bland både ornitologer och botanister i och utanför länet, och därför attraktivt för dessa grupper och den naturintresserade allmänheten i övrigt. I Vithattstorpet, som ligger strax väster om reservatet bedrivs konferens- och ekoturism-verksamhet. Berget Vithatten, som även det ligger helt utanför reservatet, är ett populärt utflyktsmål bland boende i omgivningen. En skoterled tangerar reservatets västra gräns men fungerar huvudsakligen som transportsträcka till andra utflyktsmål.

3. Skötselområden för naturvärden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i fem skötselområden med utgångspunkt från de övergripande naturtyperna i området samt den skötsel som ska genomföras inom respektive naturtyp (bilaga 3). För varje skötselområde redovisas ett antal mätbara bevarandemål. Skötselområdets bevarandetillstånd anses gynnsamt när dessa bevarandemål är uppnådda.

3.1 Skötselområde 1, skog med fri utveckling, areal 130,2 ha

Skötselområdet består av tall-, gran och blandskogar på torr till blöt mark, på myrholmar och i kantzonerna mot myren (bilaga 3, skötselområde 1). Knappt en femtedel av skötselområdet utgörs redan i dag av olikåldriga bestånd med gott om död ved och gamla träd (bilaga 2, delområde 6). Skötselområdets skogar ska lämnas för fri utveckling, vilket innebär att utvecklingen ska präglas av naturliga processer så som trädens åldrande och döende, stormfällningar, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen naturskog uppgår till 130,2 ha.
- volymen död ved uppgår till minst 20 % av det totala virkesförrådet levande och döda träd.

De arealer skog i skötselområdet som ej utgörs av naturskog i dag (bilaga 2, delområde 7) ska genom frånvaro av mänskliga ingrepp få utvecklas mot ett naturskogsartat bestånd med ovan angivna bevarandemål.

Skötselåtgärder

Inga åtgärder.

3.2 Skötselområde 2, skog som ska skötas med naturvårdsbränning, areal 22,5 ha

Skötselområdet består i huvudsak av talldominerade skogar på torr-frisk mark (bilaga 3, delområde 2). Endast mindre delar av skötselområdets skogar utgörs redan idag av naturskogsartade skogar med god skiktning, gamla träd och död ved (bilaga 2, delområde 6). Skötselområdets skogar ska skötas genom naturvårdsbränning och/eller brandefterliknande åtgärder. Skötselområdet delas upp i tre delområden (delområde 2a-c) utifrån de skillnader i skogens ålder och struktur som kan utgöra praktiska prioriteringsgrunder vid val av till exempel bränningstidpunkt. Delområde 2a består av en ca 25 årig tallungskog med stort inslag av gamla och grova tallöverståndare som lämnats vid den senaste avverkningen. Delområdet lämpar sig mycket bra för att återskapa naturskogsvärden som skiktning, olikåldrighet och tillgång på död ved via naturvårdsbränning. Området bör naturvårdsbrännas inom de närmaste 20 - 30 åren för att ge maximal naturvårdsnytta. Delområde 2b utgörs av myrholmar och fastmarkspartier med yngre, kraftigt påverkade tallskogar på ca 20 - 40 år. Delområdet

bör naturvårdsbrännas när bestånden nått en ålder av ca 40 - 70 år för att uppnå maximal naturvårdsnytta. Delområde 2c består av äldre, skiktade tallnaturskogar där naturvårdsbränning främst bör tillämpas för att förhindra graninväxning och underlätta nyetablering av tallplantor.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen brandpräglad naturskog uppgår till 22,5 ha
- naturvårdsbränning berör hela området minst vart 80:e år
- volymen död ved uppgår till minst 20 % av det totala virkesförådet levande och döda träd
- brandskadade träd förekommer med minst 20 stammar/ha
- efter brand sker föryngring med minst 1000 tallar/ha som når en höjd av minst 5 meter

Skötselåtgärder

Naturvårdsbränning och/eller åtgärder som efterliknar brand skall utföras inom skötselområdet. En exakt avgränsning för enskilda naturvårdsbränningar tas fram i samband med den detaljplan som görs strax innan bränningen (brandplanen). De utvalda delarna bör brännas med ett för området naturligt intervall, vilket är med 50-80 års mellanrum. Om graninväxning i delar av området utgör ett hinder kan avverkning för att underlätta kontrollerad bränning genomföras. Ovan beskrivna åtgärder kommer att infogas i en övergripande planering för naturvårdsbränning i länets samtliga naturreservat. Det innebär att en prioritering kommer att ske inom tillgängliga resurser, där ovan beskrivna skötselåtgärder kommer att vägas mot liknande åtgärder i andra naturreservat. Någon tidpunkt för genomförande föreskrivs därför inte i skötselplanen.

3.3 Skötselområde 3 våtmarker med fri utveckling, areal 486,6 ha

Området består av ett stort, välutbildat och mångformigt myrkomplex som bland annat innehåller blöta strängflarkkärr, strängblandmyrar och rikkärrsartade tallkärr (bilaga 3, delområde 3). Merparten av skötselområdets våtmarker är hydrologiskt helt intakta. Några mindre, i huvudsak perifera delar av skötselområdet består av dikningspåverkade våtmarker. Påverkansområdet för dessa diken ligger i huvudsak utanför naturreservatet. Skötselområdets myrar ska utvecklas fritt utifrån naturliga hydrologiska processer med de strukturer och artsamhällen som hör dessa naturtyper till.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen fattiga till intermediära våtmarker uppgår till 418,3 ha, varav trädbevuxna våtmarker utgör 30,6 ha
- arealen rikkärr uppgår till 68,3 ha, varav trädbevuxna rikkärr utgör 35,2 ha
- volymen stående död ved på de trädbevuxna våtmarkerna uppgår till minst 15 % av det totala virkesförrådet levande och döda träd
- minst 90 % av skötselområdets våtmarker har en ostörd hydrologi

Skötselåtgärder
Inga åtgärder.

3.4 Skötselområde 4 våtmarker som ska restaureras med igenläggning av diken, areal 12,2 ha

Området består av de våtmarker som omger två äldre diken på ömse sidor om en mindre skogsväg (bilaga 3, delområde 4). Skötselområdets våtmarker ska restaureras genom att vägmassorna nyttjas till att lägga igen diket, efter igenläggningen av dikena ska området lämnas till fri utvecklingen.

Bevarandemål
Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- diket saknar hydrologisk påverkan på omgivande våtmark
- arealen våtmark uppgår till 12,2 ha

Skötselåtgärder
Igenläggning av dike och borttagande av väg genom att vägbanken schaktas ner i, och på så sätt fyller igen diket. Åtgärden kan utföras längs hela dikets längd (ca 800 meter), eller på några strategiska ställen.

3.5 Skötselområde 5 sötvatten med fri utveckling, areal 9,7 ha

Området består av en rad små dystrofa myrtjärnar som ligger utspridda i området (bilaga 3, delområde 5). Skötselområdets sjöar ska utvecklas fritt utifrån naturliga hydrologiska processer med de strukturer och artsamhällen som hör dessa naturtyper till.

Bevarandemål
Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen dystrofa sjöar uppgår till 9,7 ha
- naturliga vattenfluktuationer tillåts råda

Skötselåtgärder
Inga åtgärder.

4. Skötselområden för kulturmiljövärden med mål och åtgärder

Hela reservatet redovisas som ett skötselområde med avseende på kulturhistoriska lämningar (bilaga 4).

4.1 Reservatet har under mycket lång tid nyttjats av människor för jakt, fiske, boskaps- och renskötsel. Reservatets skogar har under lång tid nyttjats av människan och inom reservatet finns flera spår som minner om äldre tiders mångbruk av skogen som naturresurs. I stort sett hela de öppna myrytorna inom reservatet har nyttjats för slåtter av under en lång tidsperiod. För att visa på områdets historiska användning

som slåttermyr ska en av områdets slåtterlador rustas upp och markeras ut med en informationsskylt som beskriver myrslåtterns historiska betydelse. Om möjligt ska en slåtterlada belägen i närheten av de anläggningar för friluftsliv som beskrivs i kapitel 5 användas, om dessa visar sig ligga allt för långt från en ur besökssynpunkt optimal placering av anläggningarna, alternativt vara i allt för dåligt skick för att kunna repareras, kan en lada från någon annan del av reservatet flyttas. Placeringar av anläggningarna redovisas på kartan i bilaga 4.

Bevarandemål
Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- en av områdets knuttimrade slåtterlador har gott bevarandeskick och är utmärkt med en informationsskylt.

Skötselåtgärder

- upprustning av slåtterlada samt utplacering av informationsskylt. Om det är nödvändigt ur besökstekniska skäl kan slåtterladan även komma att flyttas till en plats i nära anslutning till den naturstig eller rastplats som beskrivs i kapitel 5.

5. Skötselområden för friluftsvärden med mål och åtgärder

Hela reservatet redovisas som ett skötselområde med avseende på friluftsliv och anläggningar (bilaga 4). Besöksfrekvensen till Vithattsmyrarna bedöms få måttlig omfattning. Den förväntade ökningen av besök till följd av reservatsbildningen bedöms inte komma att äventyra områdets naturvärden. Området är dock välkänt bland både ornitologer och botanister i och utanför länet, och därför attraktivt för dessa grupper och den naturintresserade allmänheten i övrigt. I Vithattstorpet, som ligger strax väster om reservatet bedrivs konferens- och ekoturism-verksamhet. Berget Vithatten, som även det helt ligger utanför reservatet, är ett populärt utflyktsmål bland boende i omgivningen. En skoterled tangerar reservatets västra gräns men fungerar huvudsakligen som transportsträcka till andra utflyktsmål.

5.1 Skötselområde för Friluftsliv och anläggningar

Det övergripande målet för friluftslivet är att området ska nyttjas utifrån dess naturgivna förutsättningar. Nyttjandet av området som utflyktsmål ska främjas genom att en mindre parkeringsplats anläggs där den skogsväg som leder till Vithattstorpet tangerar reservatets sydgräns. Parkeringsplatsen får fungera som naturlig entré till reservatet. En informationsskylt (A0) med karta över reservatet ska sättas upp vid entrén. Ytterligare reservatsskyltar sätts upp där skogsvägar, stigar och skoterleder skär eller tangerar reservatets gränser samt i anslutning till den rastplats som beskrivs nedan. Vidare anläggs en ca 1,5 km lång markerad stig med spång över myren från reservatsentrén till de högst belägna delarna av den moränås som ligger centralt ute på Stormyran. Vid stigens slut byggs ett fågeltorn alternativt en utkiksplattform samt en rastplats med sittbänkar och en eldstad. Om behov finns ska området närmast tornet/plattformen siktröjas. Placeringar av anläggningarna redovisas på kartan i bilaga 4.

Mål

- Det ska finnas en tydlig entré till reservatet
- Det ska finnas en mindre P-plats vid entrén
- Det ska finnas väl underhållna informationsskyltar med beskrivning av natur- och kulturmiljöer i reservatet, föreskrifter för allmänheten samt en karta
- Det ska finnas en väl uppmarkerad stig mellan reservatsentrén och fågeltornet/rastplatsen
- Det ska finnas ett fågeltorn/utkiksplattform med goda utblicksmöjligheter över omgivande myrlandskap
- Det ska finnas en rastplats med eldplats och bänkar i anslutning till fågeltornet
- Det ska finnas kontinuerlig tillgång på ved vid rastplatsen

Skötselåtgärder

- Anläggning av P-plats och entré.
- Montering av informationsskyltar.
- Röjning och uppmarkering av stig
- Anläggning av fågeltorn/plattform och rastplats

6. Övriga anläggningar

Inom reservatet finns inga övriga anläggningar.

7. Nyttjanderätter

Jakt får bedrivas av jakträttsinnehavare enligt gällande jaktlagstiftning och i enlighet med gällande reservatsföreskrifter.

8. Utmärkning av gränser

Reservatet ska hållas väl utmärkt enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar. Gränserna bör ses över vart 10:e år och målas om vid behov.

9. Sammanställning av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Var	Prioritet
Naturvårdsbränning	Skötselområde 2a-c, bilaga 3	1
Igenläggning av dike	Skötselområde 4, bilaga 3	3
Anläggning av P-plats	Se bilaga 4	2
Montering av informations-skyltar	Se bilaga 4	1
Röjning och markering av stig/spångning över myr	Se bilaga 4	2
Anläggning av rastplats	Se bilaga 4	2
Byggnation av fågeltorn/ utkiksplattform	Se bilaga 4	2
Restaurering av lada samt montering av informations-skylt om myrslåtter	Se bilaga 4	3
Producera en broschyr		1

10. Tillsyn och uppföljning

Tillsynen av området utförs av naturvårdsförvaltaren och ska dokumenteras skriftligt. Tillsynen innefattar, utöver en besiktning av att reservatsföreskrifterna efterlevs, även alla anläggningar, utmärkningar och skyltar inom reservatet. Uppföljningen ska ske årligen. Brister och fel ska dokumenteras och åtgärdas.

Tillsynen och uppföljningen av reservatet kommer tillsammans att utgöra ett underlag för en eventuell revidering av skötselplanen.

10.1 Uppföljning av skötselåtgärder

I samband med att skötselåtgärder utförs ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra en långsiktig uppföljning. Vidare ska även kostnaderna för åtgärderna noteras.

10.2 Uppföljning av bevarandemål

Områdets bevarandemål ska följas upp enligt fastställda metoder för uppföljning av skyddad natur. Uppföljningen kommer att ske utifrån reservatets skötselområden och enligt den indelning i naturtyper för basinventering av skyddad natur som presenteras på kartan i bilaga 2. Indelningen kan komma att ändras efter ytterligare fältbesök i reservatet eller efter att området har flygbildstolkats.

Kartbilagor:
1. Naturtypsindelning enligt Vegetationstyper i Norden
2. Naturtypsindelning enligt basinventering av skyddad natur
3. Skötselområden för naturvärden
4. Kulturmiljövärden och anläggningar för friluftsliv

Bilaga 1

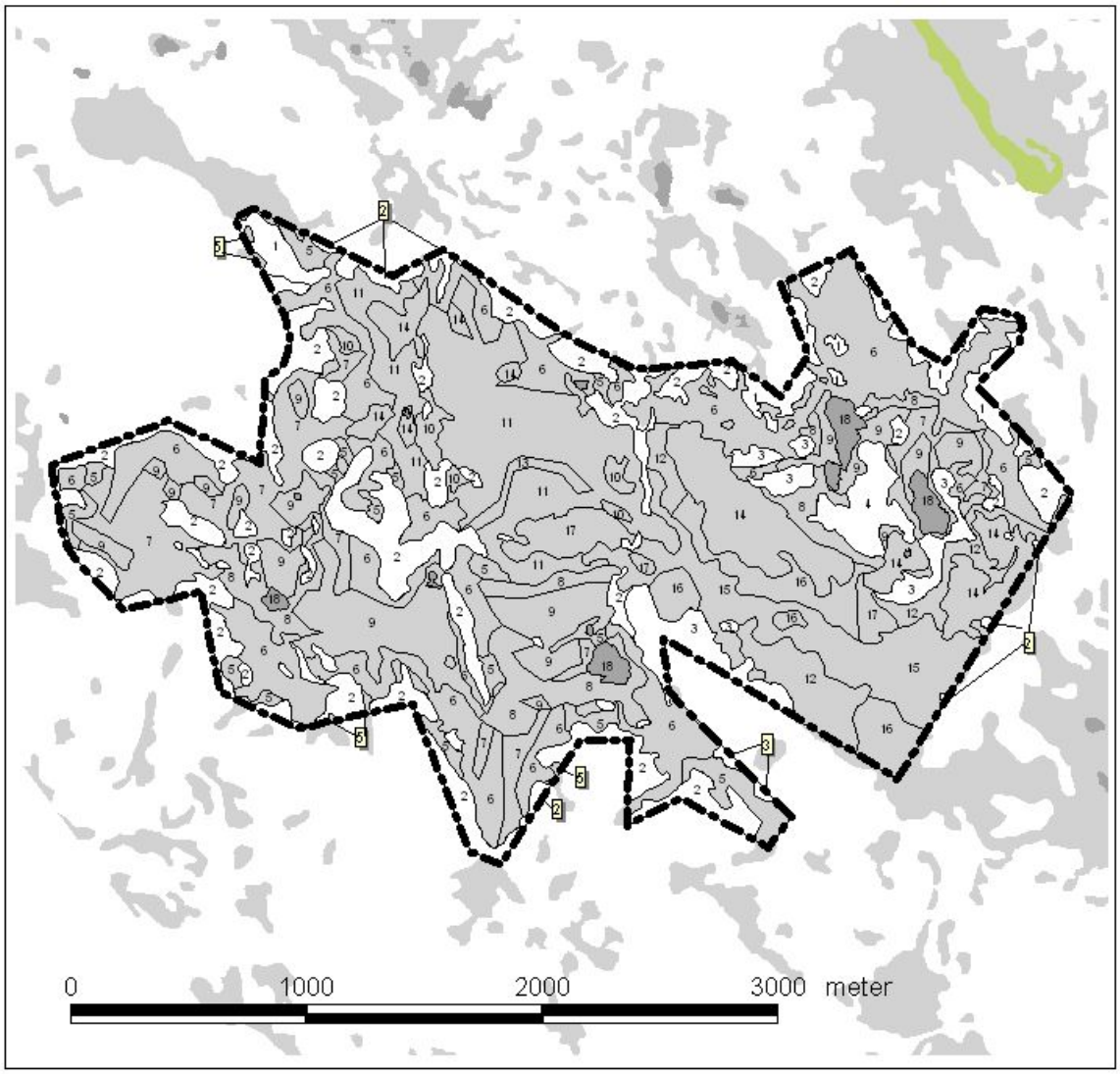

Bilaga 1. Karta över naturtyper,enligt ViN, tillhörande Skötselplan för Vithattsmyrarnas naturreservat. Dnr 511-17658-2003.

1. Sumptallskog av ristyp
2. Tallskog av lingonristyp
3. Granskog av blåbärsristyp
4. Blandskog av ris-grästyp
5. Tallkärr av klotstarrstyp
6. Fattigkärr av tuvullstyp
7. Fattigkärr av tuvsäv-blåtåteltyp
8. Fattigkärr av starrtyp
9. Fattigkärr av flarktyp
10. Tallkärr av intermediärtyp
11. Intermedärkärr av tuvsäv-blåtåteltyp
12. Intermedärkärr av starrtyp
13. Intermediärkärr av ört-starrtyp
14. Intermediärkärr av flarktyp
15 Tallkärr av rikkärrstyp
16. Rikkärr av starr-örttyp
17. Rikkärr av starrtyp
18. Sötvattensveg. av gul näckrostyp

Bilaga 2

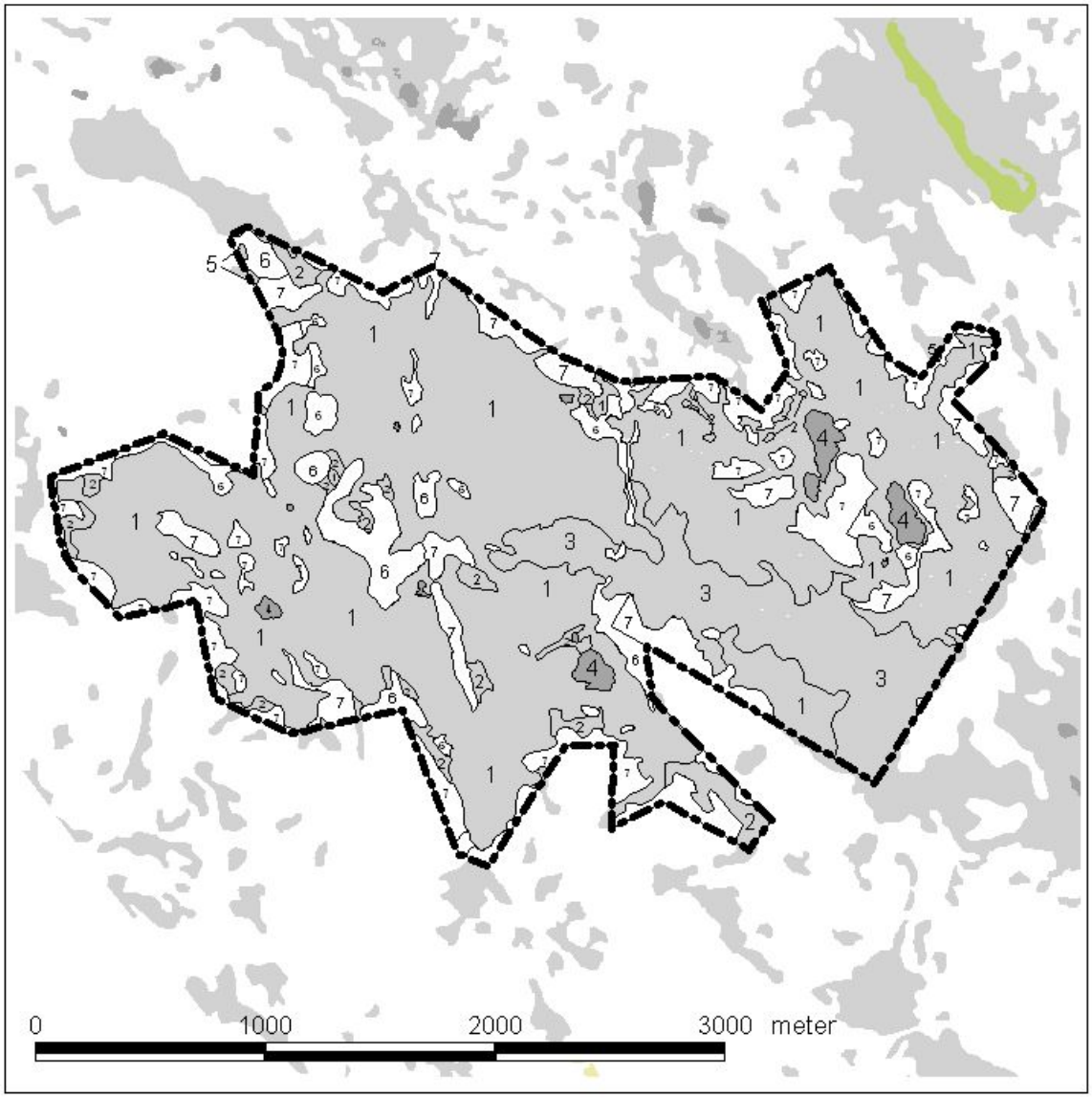

Bilaga 2. Karta över naturtypsindelning enligt basinventering av skyddad natur, tillhörande Skötselplan för Vithattsmyrarnas naturreservat. Dnr 511-17658-2003.

1. Aapamyr (7310)
2. Aapamyr (7310), undergrupp skogsklädd myr (91D0)
3. Aapamyr (7310), undergrupp rikkär (7230)
4. Aapamyr (7310), undergrupp dystrofa småsvatten och vattenmosaiker (3160)
5. Skogsklädd myr (91D0)
6. Västlig taiga (9010)
7. Övrig skogsmark (9900)

Bilaga 3

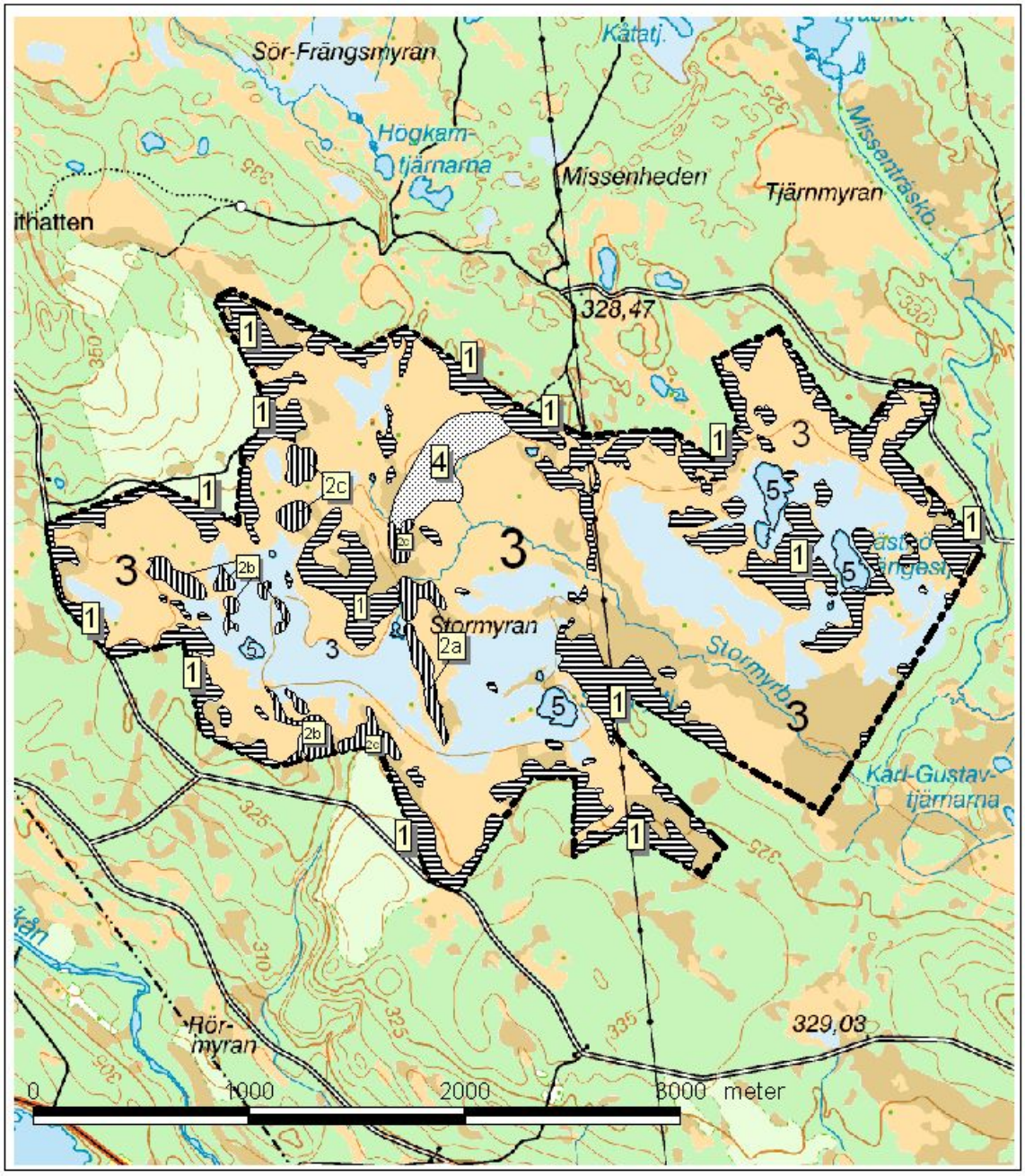

Bilaga 3. Karta över skötselområden för naturvärden, tillhörande Skötselplan för Vithattsmyrarnas naturreser Dnr 511-17658-2003.

1. Skogsmark med fri utveckling
2. Skogsmark med branddynamik
3. Våtmarker med fri utveckling
4. Våtmarker som ska restaureras
5. Sötvatten med fri utveckling

Bilaga 4

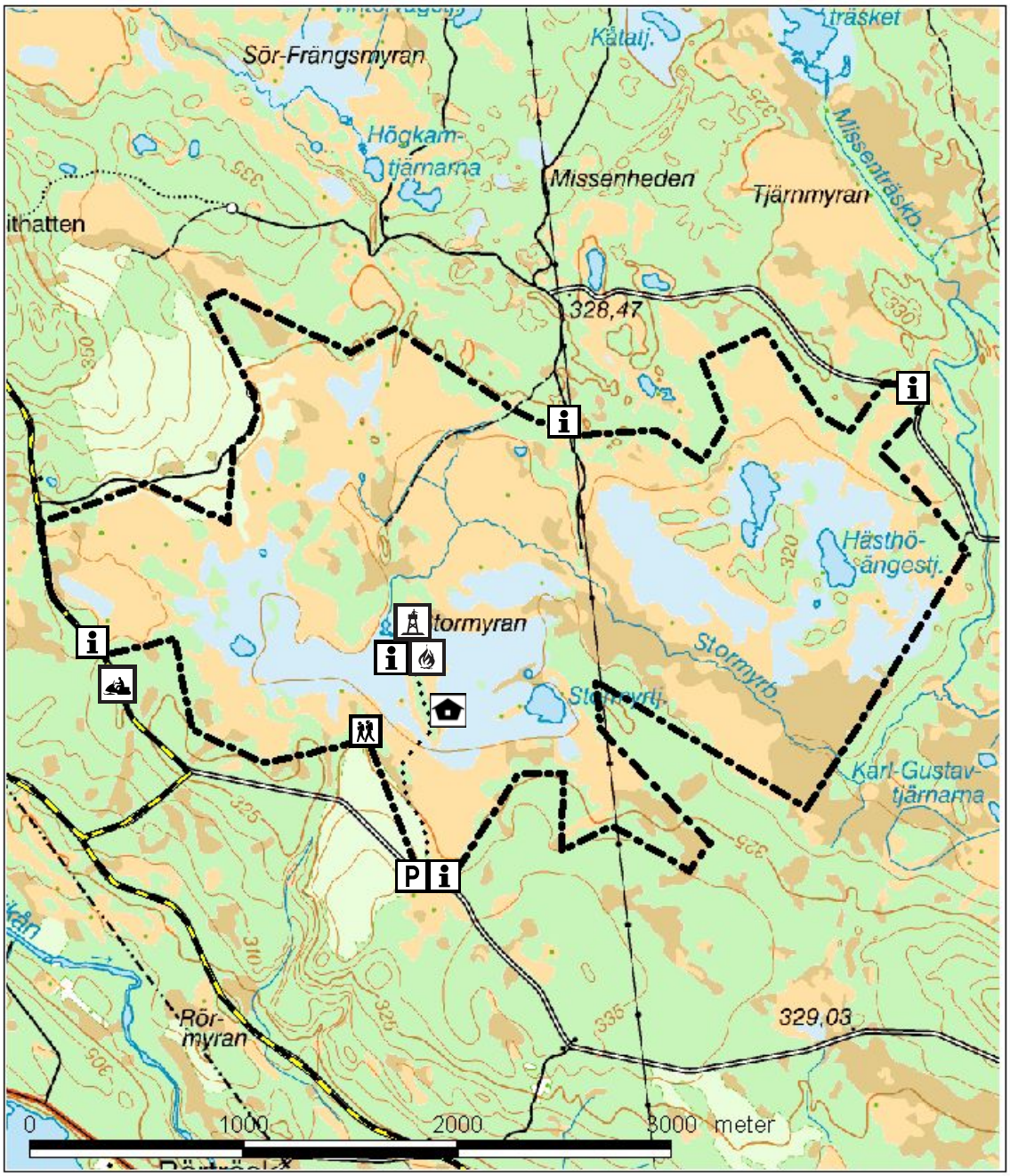

Bilaga 4. Karta över kulturmiljövärden och friluftsanordningar,
tillhörande Skötselplan för Vithattsmyrarnas naturreservat. Dnr 511-17658-2003.

P Parkering	Observationsplattform
Information	Upprustad slåtterlada med informationsskylt
Spångad vandringsstig	Skoterled
Rast-/Eldplats	